

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ  
ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

*Електронне видання*

**ЗАВДАННЯ  
ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ  
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ  
«АДМІНІСТРАТИВНЕ СУДОЧИНСТВО»**

**для студентів 4 курсу денної форми навчання  
першого (бакалаврського) освітньо-кваліфікаційного рівня  
галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право»**

*Затверджено засіданні кафедри  
адміністративного права та адміністративної діяльності  
(протокол № 3 від 15.09.2020 р.)*

**Харків**

**2020**

**Завдання до практичних занять з навчальної дисципліни**  
**«Адміністративне судочинство»** для студентів 4 курсу / Уклад.: В. Я. Настюк,  
Х. В. Солнцева, О. В. Шовкопляс – Харків: Нац. юр. ун-т. ім. Я. Мудрого, 2020.  
– 30 с.

Укладачі: В. Я. Настюк  
Х. В. Солнцева  
О. В. Шовкопляс

## **I семестр**

### **Тема 1. Система судової влади в Україні. Адміністративна юстиція.**

#### ***План***

1. Поняття та ознаки судової влади.
2. Система судової влади в Україні по горизонталі та вертикалі.
3. Становлення та розвиток адміністративної юстиції в Україні.
4. Поняття, зміст та ознаки адміністративної юстиції.
5. Предмет та завдання адміністративної юстиції.
6. Принципи адміністративної юстиції
7. Основні інституції адміністративної юстиції.

#### ***Питання до теми***

1. Що таке судова влада як одна з гілок влади в Україні?
2. Які ознаки судової влади можна виокремити, виходячи з положень Конституції України? Охарактеризуйте їх зміст.
3. Назвіть поняття та основні риси правосуддя як форми реалізації судової влади.
4. На яких засадах ґрунтується система судової влади в Україні?
5. Охарактеризуйте систему та організацію адміністративних судів в Україні.
6. Які риси притаманні інституту адміністративної юстиції?
7. З яких аспектів можна розглядати поняття адміністративної юстиції?
8. У чому полягає різниця між адміністративною юстицією та адміністративною юрисдикцією?
9. Які функції виконує адміністративна юстиція?
10. Які суспільні відносини можна віднести до предмету адміністративної юстиції?
11. Охарактеризуйте зміст та сутність основних принципів адміністративної юстиції.
12. З яких інститутів складається адміністративна юстиція?

#### ***Завдання***

#### **Завдання № 1**

Система судової влади в Україні складається з: Конституційний суду України, Вищого антикорупційного суду, Вищого суду з питань інтелектуальної власності, Верховного Суду, Апеляційних судів, Апеляційних адміністративних судів, Апеляційних господарських судів, Окружних адміністративних судів, Окружних господарських судів, Місцевих загальних судів.

*Які з наведених вище судів здійснюють адміністративне судочинство? Та на яких інстанціях?*

## **Завдання № 2**

Перегляньте наведені нижче приклади правових спорів: 1) при проведенні конкурсу на заняття вакантної посади директора державного підприємства «Промбуд» були порушені права кандидата Іванова І.І., у наслідок чого останній звернувся до суду; 2) у ФОП Петрова та Оптової бази «Овочі» виник спір відносно укладеного між ними договору, у наслідок чого представник Оптової бази «Овочі» звернувся до суду; 3) Сидоров С.С. звернувся з позовом до суду у разі порушення його прав під час виборчого процесу, а саме на виборчій ділянці його бюлетень було пошкоджено; 4) Котов О.О. звернувся до суду у наслідок порушення ООО «Зоо-ленд» правил щодо карантину тварин та інших ветеринарно-санітарних вимог; 5) Волков В.В. звернувся до суду у разі оскарження рішення щодо отримання інвалідності, що було прийнято медико-соціальною експертною комісією №4 м. Полтава; 6) Сталов В.В. звернувся до суду з позовом про перерахунок йому пенсії Управлінням Пенсійного фонду у Харківській області; 7) Панов В.В. звернувся до суду з позовом про визнання неконституційним положення, що закріплене у статті 300 Кодексу України про адміністративні правопорушення.

*Що таке публічно-правовий спір? Які з наведених варіантів мають характер публічно-правового спору та будуть розглядатися у адміністративних судах?*

### ***Список нормативно-правових актів та літератури:***

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-Х. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.
2. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 35-36. № 37. Ст. 446.
3. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 31. Ст. 545.
4. Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні: Указ Президента України від 22 липня 1998 р. № 810/98. *Офіційний вісник України*. 1999. № 21. Ст. 943.
5. Про утворення місцевих адміністративних судів, затвердження їх мережі: Указ Президента України від 16.11.2004 р. № 1417/2004. *Урядовий кур'єр*. 24.11.2004. № 224.
6. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 62 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) пункту 3 частини другої статті 18, статей 32, 33, 34, 35, 36, 37, підпункту 5 пункту 3 розділу VII "Прикінцеві та перехідні положення" Закону України "Про судоустрій України" (справа про Касаційний суд України) від 11.12.2003 р. № 20-рп/2003.
7. Текст Проекту "Адміністративного процесуального кодексу України", до третього читання 16.03.2005р., Онопенко В.В., Мусіяка В.Л., Мойсик В.Р., Стретович В.М.
8. Науково-практичний коментар до Кодексу адміністративного судочинства України. В 2-х тт. Том 1 (вид. 2-е змін. та доп.) / За заг. ред. В.К. Матвійчука/ Матвійчук В.К., Хар І.О. К.: Алерта, КНТ, 2008. 787 с.
9. Пасенюк О. Розвиток адміністративної юстиції в Україні. *Юридичний вісник України*. № 28. 12-18 липня 2003 р. С. 7-15.

10. Лінецький С. Адміністративна юстиція по-українськи: варіації на тему. *Юридичний журнал*. № 2. 2003 р. С. 25-36.
11. Коліушко І.Б. Адміністративна юстиція: Європейський досвід і пропозиції для України / Автори – упорядники І.Б. Коліушко, Р.О. Куйбіда. К.: Факт, 2003. 536 с.
12. Кравчук Т.О. Становлення, розвиток і завдання адміністративної юстиції в Україні та в деяких зарубіжних країнах. *Вісник Вищої ради юстиції*. № 4 (8). 2011. С. 15-25.
13. Стефанюк В.С. Правова обумовленість запровадження адміністративної юстиції в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук / В.С. Стефанюк ; Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. К., 2000. 20 с.
14. Чечот В. Д. Административная юстиция. Теоретические проблемы / В.Д. Чечот. Л.: Изд-во Ленинград. ун-та, 1973. С. 8–20.

## **Тема 2. Адміністративне судочинство: особливості запровадження в Україні, ознаки та відмінності від інших форм здійснення правосуддя.**

### **Завдання адміністративного судочинства. Законодавство про адміністративне судочинство.**

#### ***План***

1. Поняття та особливості адміністративного судочинства як форми здійснення правосуддя.
2. Адміністративне судочинство як галузь науки та галузь законодавства: поняття та риси.
3. Становлення та розвиток адміністративного судочинства в Україні.
4. Завдання та предмет адміністративного судочинства.
5. Законодавство про адміністративне судочинство.

#### ***Питання до теми***

1. Чим відрізняється адміністративне судочинство від інших форм здійснення правосуддя? Назвіть його особливості.

2. Назвіть характерні риси та елементи адміністративного судочинства як галузі законодавства.
3. Які етапи запровадження адміністративного судочинства можна простежити в Україні?
4. Які завдання адміністративного судочинства передбачені Кодексом адміністративного судочинства України?
5. На з'ясування яких питань спрямована діяльність адміністративних судів відповідно до Кодексу адміністративного судочинства України?
6. Які суспільні відносини охороняються адміністративним судочинством?
7. З чого складається законодавство про адміністративне судочинство?
8. Назвіть ієрархію джерел адміністративного законодавства.
9. Чи має закон про адміністративне судочинство зворотну силу?

### **Завдання № 1**

#### ***Завдання***

До Львівського окружного адміністративного суду надійшла позовна заява від Політичної партії «За мир» до Лугової міської виборчої комісії Львівської області, в якій проситься: визнати протиправним та скасувати рішення Лугової міської виборчої комісії Львівської області та зобов'язати Лугову міську виборчу комісію Львівської області перевірити на відповідність Закону України «Про місцеві вибори» виборчі бюлетені з виборів депутатів Лугової міської ради у територіальному виборчому окрузі № 56 і виборчі бюлетені з виборів Луговського міського голови.

*Яке завдання адміністративного судочинства? Які спори вирішуються?  
Чи відноситься предмет даного спору до адміністративного судочинства?*

### **Завдання № 2**

Іванову І.І. було відмовлено у подовженні інвалідності медико-соціальної експертною комісією Дніпровського району м. Харкова. Тому Іванов І.І. скористався своїм правом на оскарження такого рішення та звернувся до Харківського окружного адміністративного суду для визнання дій медико-

соціальної експертної комісії Дніпровського району м. Харкова протиправними та зобов'язати відновити йому статус людини з інвалідністю.

*Чи мав право Іванов І.І. звертатися до суду у цьому випадку. Якщо так то до якого саме суду? Чи поширюється юрисдикція адміністративних судів на даний спір?*

### **Список нормативно-правових актів та літератури:**

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-Х. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.
2. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 35-36. № 37. Ст. 446.
3. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 31. Ст. 545.
4. Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні: Указ Президента України від 22 липня 1998 р. № 810/98. *Офіційний вісник України*. 1999. № 21. Ст. 943.
5. Про утворення місцевих адміністративних судів, затвердження їх мережі: Указ Президента України від 16.11.2004 р. № 1417/2004. *Урядовий кур'єр*. 24.11.2004. № 224.
6. Про кількісний склад суддів адміністративних судів: Указ Президента України от 16.05.2007 р. № 417/2007. *Офіційний вісник Президента України*. 2007. № 7. С. 42.
7. Перепелюк В.Г. Адміністративне судочинство: проблеми практики. К.: Конус Ю, 2007. 272 с.
8. Педько Ю. С. Становлення адміністративної юстиції в Україні : монографія / Ю. С. Педько. К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2003. 203 с.



9. Куйбіда Р. О. Адміністративне судочинство: ключові проблеми і напрями їх подолання / Р. О. Куйбіда, Т. В. Руда // *Вісник Вищого адміністративного суду України*. 2008. № 4. С. 51–54.
10. Основи адміністративного судочинства та адміністративного права: навч. посіб. / за заг. ред. Р. О. Куйбіди, В. І. Шишкіна. К.: Старий світ, 2006. 576 с.
11. Пасенюк О. М. Адміністративне судочинство: стан та напрями розвитку. *Вісник Вищого адміністративного суду України*. 2011. № 3. С. 3-12.
12. Щавінський В. Р. До проблем завдань адміністративного судочинства в Україні крізь призму захисту інтересів держави. *Публічне право*. № 2 (14). 2014. С. 45-51.
13. Основи адміністративного судочинства в Україні: навчальний посібник для юридичних факультетів та юридичних клінік / За заг. редакцією Александрової Н.В., Куйбіди Р.О. К.: Конус Ю, 2006. 256 с.

### **Тема 3. Принципи адміністративного судочинства.**

#### ***План***

1. Поняття та значення принципів адміністративного судочинства.
2. Система принципів адміністративного судочинства.
3. Характеристика окремих принципів адміністративного судочинства.

#### ***Питання до теми***

1. Назвіть поняття принципів адміністративного судочинства.
2. На вирішення яких завдань спрямовані принципи адміністративного судочинства?
3. Проаналізуйте міжнародні договори, які є джерелами адміністративного судочинства. Які принципи адміністративного судочинства можна виокремити з даних договорів?
4. Які принципи адміністративного судочинства передбачені Конституцією України?

5. Назвіть основні засади (принципи) адміністративного судочинства відповідно до Кодексу адміністративного судочинства України?
6. Охарактеризуйте зміст основних засад адміністративного судочинства.
7. За якими критеріями побудована система принципів адміністративного судочинства?
8. Які принципи адміністративного судочинства передбачені Законом України «Про судоустрій і статус суддів»?

### ***Завдання***

#### **Завдання № 1**

До Першого апеляційного адміністративного суду надійшла апеляційна скарга Управління Пенсійного фонду України Донецької області на рішення Донецького окружного адміністративного суду № 000/00-а за позовом Іванова І.І. до Управління Пенсійного фонду України Донецької області про визнання дій протиправними та зобов'язання відновити виплату пенсії. Перший апеляційний адміністративний суд залишив судове рішення Донецького окружного адміністративного суду без змін та рішення набрало законної сили. При цьому, відновлення виплати пенсії Іванову І.І. Управлінням Пенсійного фонду України Донецької області не відбулось.

*На яких принципах базується прийняття даного рішення? Які засади адміністративного судочинства порушуються у цьому випадку? Які дії повинен вчинити Іванов І.І. при такому порушенні своїх прав?*

#### **Завдання № 2**

Перший апеляційний адміністративний суд у складі колегії суддів, розглянувши апеляційну скаргу Петрова І.І. на рішення Донецького окружного адміністративного суду у справі № 000/00/00 за позовом Петрова І.І. до Голови Оленьської селищної ради про визнання незаконною діяльність та стягнення моральної шкоди, відмовив у відкритті апеляційного провадження не вказав в ухвалі причини такої відмови.

***Список нормативно-правових актів та літератури:***

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-Х. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.
2. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 35-36. № 37. Ст. 446.
3. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 31. Ст. 545.
4. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. С. 141.
5. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: міжнародний документ від 04.11.1950 р. Ратифіковано Законом України № 475/97-ВР від 17.07.1997 р. *Офіційний вісник України*. 1998. № 13 / № 32 С. 270.
6. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 р. № 3477-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 30. С. 260.
7. Педько Ю. С. Принципи адміністративного судочинства. Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. праць. Одеса: Юридична література, 2003. Вип. 19. С. 56-71.
8. Петришин О. В. Верховенство права як принцип адміністративного судочинства: матер. наук.- практ. Конференції. «Конференція з нагоди провадження адміністративного судочинства в Україні, м. Київ, 30 вересня 2005 р. К., 2005. С. 19-25.
9. Рижков Г. Роль принципу офіційності в адміністративному процесуальному праві за європейським досвідом. Адміністративна юстиція: європейський досвід і пропозиції для України; / автори-упорядники І. Б. Коліушко, Р. О. Куйбіда. К.: Факт, 2003. 120 с.
10. Пчелін В. Б. Класифікація принципів організації адміністративного судочинства України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2015. С. 166-169.

11. Скорчиляс-Павлів О. В. Принципи адміністративного судочинства за оновленим Кодексом адміністративного судочинства України. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. № 17 (2018). С. 84-89.

12. Корчинський О. Принципи адміністративного судочинства як основа захисту прав людини та громадянина. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2017. С. 90-105.

**Тема 4. Кодекс адміністративного судочинства України: структура, загальна характеристика. Термінологія Кодексу адміністративного судочинства України. Новели нової редакції Кодексу адміністративного судочинства України.**

***План***

1. Історія прийняття Кодексу адміністративного судочинства України.
2. Поняття, призначення та завдання Кодексу адміністративного судочинства України.
3. Структура Кодексу адміністративного судочинства України.
4. Термінологія Кодексу адміністративного судочинства України.
5. Новели нової редакції Кодексу адміністративного судочинства України.

***Питання до теми***

1. Проаналізуйте основні етапи розвитку законодавства про адміністративне судочинство в Україні.
2. Назвіть дату прийняття та набрання чинності Кодексу адміністративного судочинства України.
3. Чим відрізняється законодавство про адміністративне судочинство в умовах незалежної України та у період радянських часів?
4. Що являє собою сучасний чинний Кодекс адміністративного судочинства України?
5. Проаналізуйте призначення та завдання Кодексу адміністративного судочинства України відповідно до його положень. Чим вони відрізняються?

6. Яке співвідношення має Кодекс адміністративного судочинства України та Кодекс України про адміністративні правопорушення?
7. Проаналізуйте місце Кодексу адміністративного судочинства України у системі інших процесуальних кодексів України.
8. Охарактеризуйте структуру Кодексу адміністративного судочинства України.
9. Проаналізуйте норму Кодексу адміністративного судочинства України, яка передбачає визначення термінів, наведених у Кодексі. Які з термінів мають спеціальне галузеве тлумачення?
10. Які зміни у Кодексі адміністративного судочинства України були внесені за період останніх років? з чим вони пов'язані?
11. Опишіть останні новели, які були внесені в Кодекс адміністративного судочинства України.

### ***Завдання***

#### ***Завдання № 1***

Фізична особа Іванов І.І. звернувся до Окружного адміністративного суду м. Києва з позовом до Пенсійного фонду України, в якому просить визнати дії Пенсійного фонду України щодо зменшення пенсії незаконними, а також зобов'язати Пенсійний фонд України виплатити пенсію у повному розмірі. Іванов І.І. додав усі необхідні документи, а також докази невиконання йому пенсії в повному обсязі.

*Чи підлягає позов розгляду в порядку адміністративного судочинства? У якому провадженні та в якому складі суд має розглянути справу? Складіть проект ухвали про відкриття провадження у справі.*

#### ***Завдання № 2***

Громадянка України Петренко подала до Окружного адміністративного суду м. Києва заяву про роз'яснення судового рішення у справі. Справа, по якій винесено рішення розглядалася в порядку спрощеного позовного провадження. Судове рішення, щодо якого громадянка просить надати роз'яснення ще не виконано.

*Чи передбачене надання такого роз'яснення КАСУ, якщо так, то за яких умов?  
У порядку якого провадження суд має розглянути заяву громадянки Петренко?  
Яке рішення має винести суд після розгляду заяви?*

**Список нормативно-правових актів та літератури:**

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-Х. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.
2. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 35-36. № 37. Ст. 446.
3. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів: Закон України від 03.10.2017 р. № 2147-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2017. № 48. С. 436.
4. Ясинок М.М. Кодекс адміністративного судочинства України. Науково-практичний коментар. Алерта, 2018. 522 с.
5. Науково-практичний коментар Кодексу адміністративного судочинства України. / за заг.ред. В. С. Петкова. К.: «Центр учбової літератури», 2017. 384 с.
6. Науково-практичний коментар Кодексу адміністративного судочинства України / О. М. Пасенюк (кер. авт. кол.), О. Н. Панченко, В. Б. Авер'янов [та ін.]; за заг. ред. О. М. Пасенюка. К.: Юрінком Інтер, 2009. 704 с.
7. Глуханчук О. В. Новели апеляційного провадження за новою редакцією Кодексу адміністративного судочинства України. *Юридична Україна*. № 7. 2018. С. 11-17.
8. Гриньова К. Нова редакція кодексу поставить суддів у незручне становище. *Закон і Бізнес*. Вип. 5. 2016. С. 33-46.
9. Гречана В. Новели проекту Кодексу адміністративного судочинства України. *Юридична Газета*. 2017. URL: <https://jur-gazeta.com/dumka-eksperta/noveli-proektu-kodeksu-administrativnogo-sudochinstva-ukrayini.html>

10. Герасименко Л. Новели Кодексу адміністративного судочинства України.

URL:

[https://zr.su.court.gov.ua/sud1805/gromadyanam/nove\\_v\\_zakonodavstvi/novelu\\_kas\\_y2](https://zr.su.court.gov.ua/sud1805/gromadyanam/nove_v_zakonodavstvi/novelu_kas_y2)

## **Тема 5. Підсудність справ адміністративної юрисдикції. Правила предметної, інстанційної та територіальної юрисдикції.**

### ***План***

1. Поняття та види підсудності адміністративних справ.
2. Предметна юрисдикція адміністративних справ та її різновиди.
3. Інстанційна юрисдикція адміністративних справ.
4. Територіальна юрисдикція (підсудність) адміністративних справ та її різновиди.
5. Наслідки недодержання правил підсудності.

### ***Питання до теми***

1. Визначте поняття підсудності адміністративних справ?
2. За яким критерієм здійснюється поділ підсудності справ адміністративної юрисдикції?
3. На які справи поширюється юрисдикція адміністративних судів?
4. Яким чином здійснюється розмежування предметної юрисдикції між місцевими загальними судами та окружними адміністративними судами?
5. Назвіть особливості розгляду кількох пов'язаних між собою вимог.
6. Охарактеризуйте інстанційну юрисдикцію адміністративних справ.
7. Хто та у яких випадках є судом апеляційної інстанції?
8. Назвіть поняття та види територіальної юрисдикції (підсудності) адміністративних справ.
9. У яких випадках та який порядок передачі адміністративної справи з одного адміністративного суду до іншого передбачений Кодексом адміністративного судочинства України?

10. Які наслідки порушення територіальної юрисдикції можуть настати?

### **Завдання**

#### **Завдання № 1**

Суддя Шевченко Олександр Олександрович звернувся з позовом до Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, а також, до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини Справедливевої С.С. про визнання протиправним та скасування рішення про звільнення, поновлення на посаді. Шевченко О.О. просить суд: зобов'язати ВККС та Уповноваженого ВРУ поновити Шевченко О.О. на посаді члена ВККС, визнати протиправним та скасувати наказ в частині відрахування Шевченка О.О. зі штату ВККС України; визнати протиправним та скасувати наказ Уповноваженого ВРУ з прав людини «Про звільнення Шевченка О.О. з посади члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України».

*Який суд має розглянути дану справу як суд першої інстанції? Чи підлягають розгляду в одному провадженні всі вимоги позивача? Яке рішення має винести суд?*

#### **Завдання № 2**

Національний університет ім. Каразіна звернувся до адміністративного суду з позовом до колишньої аспірантки юридичного факультету Студентської К.К, в якому просила стягнути на свою користь 50 000 грн на відшкодування майнової шкоди. Наказом ректора аспірантку відрахували з університету у зв'язку з невиконанням індивідуального навчального плану. Аспірантка навчалася за кошти державного бюджету.

Позивач посилався на те, що Студентська К.К. не виконала взяті на себе зобов'язання, а кошти на її навчання університетом витрачені були.

*На які спори поширюється адміністративна юрисдикція? Чи може університет бути позивачем по справі? Чи підлягає дана справа розгляду за правилами КАСУ?*

**Список нормативно-правових актів та літератури:**



1. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-X. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.
2. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 35-36. № 37. Ст. 446.
3. Про окремі питання юрисдикції адміністративних судів: постанова Пленуму Вищого адміністративного суду України від 20.05.2013 р. № 8. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/v0008760-13>
4. Про Довідку щодо вивчення та узагальнення практики застосування положень Конституції України, Кодексу адміністративного судочинства України, Закону України "Про прокуратуру" щодо участі прокурора та органів прокуратури в адміністративному судочинстві: постанова Пленуму Вищого адміністративного суду України від 18.09.2015 р. № 14. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0014760-15>
5. Щодо застосування окремих норм процесуального права під час розгляду адміністративних справ: лист Вищого адміністративного суду України від 19.05.2010 р. № 708/11/13-10. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v708\\_760-10](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v708_760-10)
6. Гордєєв В.В. Актуальні питання визначення предметної підсудності адміністративних справ. *Вісник Вищої ради юстиції*. № 3 (7). 2011. С. 25-41.
7. Панченко Олександр. Проблемні питання підсудності адміністративних справ. *Вісник Вищого адміністративного суду України*. 2008. № 4. С. 9-21.
8. Смокович Михайло. Визначення належності окремих справ до справ адміністративної юрисдикції. *Вісник Вищого адміністративного суду України*. 2008. № 4. С. 22–29.
9. Гордєєв В.В. Законодавчі особливості вдосконалення регулювання відносин у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху // Незалежний суд – гарантія захисту прав, свобод та законних інтересів людини і громадянина: Мат. Всеукр.

наук.-практ. конференції, 30 травня 2009 року. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2009. 600 с.

10. Колпаков В.К., Гордеєв В.В. Особливості доказування у справах про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху // Судова практика: Науково-практичний журнал. 2010. № 1–2. С. 27–33.

## **Тема 6. Право на звернення до адміністративного суду. Способи захисту прав, свобод, інтересів приватних осіб в адміністративному судочинстві**

### *План*

1. Історія тлумачення права на звернення до суду. Міжнародне гарантування права на звернення до суду.
2. Поняття та зміст права на звернення до адміністративного суду.
3. Способи судового захисту прав, свобод та інтересів приватних осіб в адміністративному судочинстві.
4. Спеціальні способи захисту порушених прав в адміністративному судочинстві.

### *Питання до теми*

1. Роз'ясніть зміст права на звернення до суду як однієї з гарантій дотримання прав людини та громадянина.
2. Розкрийте зміст права на справедливий суд, гарантованого ст. 6 Європейської Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.
3. Що передбачає право на звернення до адміністративного суду?
4. Які способи та шляхи захисту прав, свобод та інтересів приватних осіб передбачені Кодексом адміністративного судочинства України?
5. Наведіть приклади інших способів захисту порушених прав, свобод чи інтересів особи, яка звернулася до адміністративного суду.
6. Хто та в яких випадках може звернутися до адміністративного суду з метою захисту прав та свобод?
7. Які гарантії права на звернення до адміністративного суду передбачені Кодексом адміністративного судочинства України?

8. Проаналізуйте законодавство про адміністративне правопорушення та порівняйте зміст понять «права на судовий захист» та «права на звернення до суду».

9. Назвіть позасудові способи захисту прав, свобод та інтересів приватних осіб.

### ***Завдання***

#### **Завдання № 1**

Петров П.П. звернувся до окружного адміністративного суду м.Києва з позовом до інспектора роти №2, батальйону №3 з позовом про скасування постанови про адміністративне правопорушення та накладення штрафу в розмірі 1000 гривень. Однак, позивач подав не підписані письмові копії документів, а також не надав власне письмове підтвердження позивача про те, що ним не подано іншого позову (позовів) до цього самого відповідача з тим самим предметом та з тих самих підстав.

*Яке рішення має прийняти суд?*

#### **Завдання № 2**

Пенсійний фонд України звернувся до Окружного адміністративного суду м. Києва з позовом до ТОВ «Товарищ» про стягнення заборгованості в сумі 1300 гривень. Після відкриття провадження по справі від представника позивача надійшло клопотання про залишення справи без розгляду. Учасники справи в судові засідання не з'явилися, хоча були належним чином повідомлені про дату та час розгляду клопотання.

*У порядку якого провадження суд розглядатиме дане клопотання? Яке рішення має винести суд?*

### ***Список нормативно-правових актів та літератури:***

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-Х. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.

2. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 35-36. № 37. Ст. 446.
3. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
4. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції: Закон України від 17.07.1997 р. № 475/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 40. Ст. 263.
5. Зозуля Н. Право на звернення до суду та право на судовий захист в адміністративному судочинстві. *Українське право*. 2018. URL: [https://ukrainepravo.com/scientific-thought/legal\\_analyst/pravo-na-zvernenya-do-sudu-ta-pravo-na-sudovykh-zakhyst-v-administratyvnomu-sudochynstvii/](https://ukrainepravo.com/scientific-thought/legal_analyst/pravo-na-zvernenya-do-sudu-ta-pravo-na-sudovykh-zakhyst-v-administratyvnomu-sudochynstvii/)
6. Муза О. Юрисдикційні способи захисту прав, свобод та інтересів фізичних і юридичних осіб у сфері адміністративно-процесуальних правовідносин. *Вісник Національної академії правових наук України*. № 4 (79). 2014. С. 140-148.
7. Кононов П. И. Административный процесс: подходы к определению понятия и структуры. *Государство и право*. 2001. № 6. С. 16–24.
8. Бородін І. Л. Адміністративно-правові способи захисту прав та свобод людини і громадянина : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07 / Бородін Іван Лук'янович. Х., 2004. 405 с.
9. Ієрусалімова І. О. Механізм адміністративно-правового забезпечення прав і свобод людини та громадянина : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Ієрусалімова Ірина Олександрівна. К., 2006. 205 с.
10. Кощій О. В. Поняття та види адміністративних процесуальних засобів захисту прав та інтересів суб'єктів, які не наділені владними повноваженнями. *Форум права*. 2011. № 2. С. 451–456.
11. Ухвала Окружного адміністративного суду міста Києва у справі № 826/5621/17 від 31 січня 2020 року. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/87294086>

12. Рішення Хмельницького окружного адміністративного суду у справі № 560/2792/19 від 22 жовтня 2019 року. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/85085385>

**Тема 7. Поняття, особливості та види суб'єктів адміністративного судочинства. Суд як суб'єкт адміністративного судочинства.**

***План***

1. Поняття та правовий статус суб'єктів адміністративного судочинства.
2. Характеристика та ознаки суб'єктів адміністративного судочинства.
3. Класифікація суб'єктів адміністративного процесу; їх загальна характеристика.
4. Суд як суб'єкт адміністративного судочинства: поняття та ознаки.
5. Склад суду.

***Питання до теми***

1. Визначте поняття суб'єкта адміністративного судочинства.
2. Яким правовим статусом наділені суб'єкти адміністративного судочинства? З яких елементів він складається?
3. Які ознаки притаманні суб'єктам адміністративного судочинства?
4. За якими критеріями можна розподілити систему суб'єктів адміністративного судочинства?
5. Поясніть основні відмінності між різними групами учасників адміністративного процесу.
6. Визначте поняття суду, виходячи з різних його аспектів.
7. Яким ознакам має відповідати суд як суб'єкт адміністративного судочинства?
8. Яким чином визначається склад суду?
9. Назвіть основні випадки зміни складу суду.
10. Опишіть порядок та підстави розгляду адміністративних справ колегією суддів.

11. Хто та коли є головуючим суддею на судовому засіданні?

### **Завдання**

#### **Завдання № 1**

Сидоренко С.С. подав касаційну скаргу на рішення окружного адміністративного суду м. Києва та на постанову Другого апеляційного адміністративного суду за позовом Сидоренка С.С. до Міністерства оборони України, у якому просив скасувати рішення Міністерства оборони України в частині відмови у призначенні та виплаті одноразової грошової допомоги у зв'язку з встановленням II групи інвалідності пов'язаної з виконанням обов'язків військової служби. Справа розглядалась у порядку спрощеного позовного провадження.

*Чи підлягає дана справа касаційному оскарженню? якому складі Верховний Суд має розглядати дану справу? Яке рішення має прийняти ВС?*

#### **Завдання № 2**

Шадський В.В. звернувся до суду з адміністративним позовом до Держгеокадастру про визнання протиправним та скасування наказу, зобов'язання вчинити певні дії. Позивач просив визнати протиправним та скасувати наказ Держгеокадастру "Про відмову у затвердженні проекту землеустрою та наданні у власність земельної ділянки", яким відмовив Шадському В.В. у затвердженні проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки у власність площею 2,0000 га для ведення особистого селянського господарства, а також зобов'язати затвердити проект землеустрою.

*Яка підстава даного позову? За правилами якого провадження суд має розглянути дану справу? Який суд та в якому складі розглядатиме дану справу?*

#### **Список нормативно-правових актів та літератури:**

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-Х. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.

2. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 35-36. № 37. Ст. 446.
3. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 31. Ст. 545.
4. Про утворення місцевих адміністративних судів, затвердження їх мережі: Указ Президента України від 16.11.2004 р. № 1417/2004. *Урядовий кур'єр*. 24.11.2004. № 224.
5. Адміністративне право України. Академічний курс: Підручник. У 2 т. Т. 1: Загальна частина / Ред. колегія: В. Б. Авер'янов (голова). К.: Юридична думка, 2004. 584 с.
6. Миронюк Р. В., Зелінська І. С. Окремі питання створення та діяльності системи адміністративних судів України // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2006. № 1. С. 162 – 167.
7. Бачун О. В. Правовий статус суб'єктів адміністративного судочинства: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. : спец. 12.00.07. “Адміністративне право та процес; фінансове право; інформаційне право” / О. В. Бачун. К.: Ін-т. зак-ва ВРУ, 2010. 22 с.
8. Романченко Є. Ю. Суб'єкти процесуальних функцій в адміністративному судочинстві України. *Наше право*. 2013. № 13. С. 67–71.
9. Ільчишин Н. Система суб'єктів адміністративного судочинства в Україні. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2017. С. 140-149.
10. Скочиляс-Павлів О. В. Місце адміністративного суду в системі суб'єктів адміністративного судочинства. *Форум права*. 2013. № 1. С. 913-918.
11. Копетюк М. Адміністративний суд як суб'єкт адміністративного судочинства. *Історико-правовий часопис*. 2018. № 2 (12). С. 58-62.
12. Андруневчин О. М. Суб'єкти адміністративного судочинства в Україні: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук : 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право;

інформаційне право / Оксана Михайлівна Андруневчин; Національний університет "Львівська політехніка". Львів, 2012. 23 с.

## **Тема 8. Суб'єкти адміністративного судочинства: учасники судового процесу.**

### ***План***

1. Поняття та ознаки учасників судового процесу.
2. Класифікація учасників судового процесу.
3. Учасники справи: поняття та правовий статус.
4. Види учасників справи, їх характеристика.
5. Поняття, види та статус представника в адміністративному процесі.
6. Види та характеристика правового статусу інших учасників судового процесу в адміністративному судочинстві.

### ***Питання до теми***

1. Назвіть загальні ознаки, які притаманні усім учасникам адміністративного процесу.
2. На які групи та за якими критеріями можна розподілити усіх учасників судового процесу відповідно до Кодексу адміністративного судочинства України?
3. Хто є учасником справи в адміністративному процесі?
4. З яких елементів складається адміністративна процесуальна правосуб'єктність учасників справи?
5. Перерахуйте основні права та обов'язки учасників справи.
6. Хто та в яких випадках може бути відповідачем в адміністративній справі?
7. Проаналізуйте зміст норм Кодексу адміністративного судочинства та порівняйте сукупність прав та обов'язків учасників справи та сторін в адміністративному процесі.
8. Назвіть види третіх осіб та відмінності їх правового статусу.
9. Охарактеризуйте умови участі в адміністративному процесі органів та осіб, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб.



10. Хто не може бути представником в суді?
11. Якими документами має посвідчуватись участь представника у справі?
12. У чому полягає різниця правового статусу експерта та спеціаліста?
13. Хто та у яких випадках не може бути допитаний у якості свідка?

### ***Завдання (на повторення пройденого матеріалу)***

#### **Завдання № 1**

Апеляційний адміністративний суд розглянув скаргу позивача Г. у справі про визнання протиправною постанови про накладення на Г. адміністративного стягнення та її скасування. У задоволенні апеляційної скарги було повністю відмовлено. Судове рішення, постановлене за результатами розгляду апеляційної скарги, відповідало вимогам, встановленим процесуальним законом. Г. вирішив звернутися із касаційною скаргою на рішення суду апеляційної інстанції. Скаргу було подано безпосередньо до касаційного суду. Суд відмовив у відкритті касаційного провадження. Г. вдруге звернувся до касаційного суду із тією ж самою скаргою.

*Дайте правову оцінку ситуації. Як повинен вчинити суд?*

#### **Завдання № 2**

Приватне підприємство, зареєстроване в м. Вінниці, звернулося до суду з позовом до Головного Управління Державної служби геології та надр України Житомирської області про визнання протиправним та скасування наказу щодо встановлення терміну для усунення порушення.

*Визначте суд, який уповноважений розглядати дану адміністративну справу.*

#### ***Список нормативно-правових актів та літератури:***

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-X. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.
2. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 35-36. № 37. Ст. 446.

3. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 р. № 5076-VI. *Відомості Верховної Ради*. 2013. № 27. С. 282.
4. Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень: наказ Міністерства юстиції України від 08.10.1998 р. № 53/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#Text>
5. Ухвала Касаційного адміністративного суду Верховного суду у справі № 800/591/17 (провадження - П/9901/15/18) від 09.01.2018 р. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/71519764>
6. Постанова Касаційного адміністративного суду Верховного суду у справі № 2119/2493/12 (провадження - К/9901/3480/18) від 23.01.2018 р. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/71790019>
7. Комзюк А. Т. Адміністративний процес України : [навчальний посібник] / А.Т. Комзюк, В.М. Бевзенко, Р.С. Мельник. К. : Прецедент, 2007. 531 с.
8. Кравчук В. М. Науково-практичний коментар до Кодексу адміністративного судочинства України / В.М. Кравчук. Х. : Фактор, 2011. 800 с.
9. Бевзенко В. М. Участь в адміністративному судочинстві України суб'єктів владних повноважень: правові засади, підстави та форми: Монографія / В. М. Бевзенко К.: Прецедент, 2010. 475 с.
10. Бречко А. В. Особливості правового положення сторін в адміністративному судочинстві. *Форум права*. 2009. № 1. С. 78–82.
11. Ситніков О. Ф. Особливості правового положення позивача в адміністративному судочинстві. *Форум права*. 2012. № 4. С. 819-823.
12. Лисенко Ю. О. Поняття та зміст правового статусу представника як суб'єкта адміністративного процесу. *Європейські перспективи*. 2018. № 1. С. 70–76.
13. Пчелін В. Б. Свідок як суб'єкт адміністративних процесуальних відносин. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. № 21. 2016. С. 59-61.

14. Павленко Н. Г. Спеціаліст в адміністративному процесі. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. № 2. 2014. С. 61-66.

## **Тема 9. Докази та доказування.**

### ***План***

1. Основні положення про докази: поняття, властивості, оцінка.
2. Процедура та порядок отримання та огляду доказів.
3. Письмові, речові та електронні докази: поняття та характеристика.
4. Висновок експерта: поняття, процедура та порядок проведення експертизи.  
Висновок експерта у галузі права.
5. Показання свідка.
6. Способи та порядок забезпечення доказів.

### ***Питання до теми***

1. Що є доказами в адміністративному судочинстві та на підставі яких даних вони отримуються?
2. Що є предметом доказування? Із якою властивістю доказів він пов'язаний? Поясніть цей зв'язок.
3. Поясніть зміст допустимості та достовірності доказів.
4. Яким чином встановлюється достатність доказів?
5. На кого та у яких випадках покладається обов'язок доказування? Яку роль у процесу доказування відіграє суд?
6. Перерахуйте підстави звільнення від доказування.
7. Хто та куди має право подавати докази?
8. Назвіть особливості огляду доказів, що швидко псуються та які не можна доставити до суду.
9. Які ознаки можна простежити у процесі здійснення оцінки доказів судом?
10. У чому полягає різниця між показаннями свідка та поясненнями сторін, третіх осіб та їхніх представників?
11. У яких формах та у яких випадках можуть бути подані письмові докази?
12. Де зберігаються речові докази під час судового процесу?

13. Яка інформація належить до електронних доказів?
14. Порівняйте процедуру проведення експертизи на замовлення учасників справи та за призначенням суду.
15. Які способи забезпечення доказів передбачені КАС України?

### **Завдання**

#### **Список нормативно-правових актів та літератури:**

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-X. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.
2. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 35-36. № 37. Ст. 446.
3. Про судову експертизу: Закон України від 25.02.1994 р. № 4038-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 28. С. 232.
4. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22.05.2003 р. № 851-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 36. Ст. 275.
5. Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень: Наказ Міністерства юстиції України від 08.10.1998 р. № 53/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98>
6. Постанова Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду від 19 грудня 2018 року, справа 226/1204/18. URL: [https://verdictum.ligazakon.net/document/78977998?\\_ga=2.23254396.717303135.15727387-1433135357.1572212279](https://verdictum.ligazakon.net/document/78977998?_ga=2.23254396.717303135.15727387-1433135357.1572212279).
7. Ухвала Великої Палати Верховного Суду від 14 лютого 2019 року, справа № 9901/43/19. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/798833856>
8. Ухвала Верховного Суду від 2 травня 2019 року у справі № Зд/9901/2/19. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/81520674>.

9. Колпаков В. К., Гордєєв В. В. Докази та доказування в адміністративному судочинстві: монографія / В. К. Колпаков, В. В. Гордєєв. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2009. 560 с.
10. Щербаковський М. Г. Судова експертологія: навч. посіб. Х.: Вид-во Харк. нац. ун-ту внутр. справ, 2008. 199 с.
11. Круглов О. М. Роль свідка в процесі провадження у справах про адміністративні правопорушення посадових осіб // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності: Зб. наук.-пр. Донецьк: ДІВС, 2002. № 3. 230 с.
12. Зленко А. В., Муляр Г. В., Ховпун О. С. Використання електронних доказів у адміністративному судочинстві. *Судова апеляція*. № 3 (56). 2019. С. 101-107.
13. Калмикова Я. С. Показання свідка як засіб доказування в адміністративному судочинстві. *Часопис Київського університету права*. 2015. № 1. С. 119-122.
14. Лоза Ю. Я. Допустимість висновку експерта в адміністративному судочинстві. *Форум права*. 2011. № 2. С. 531–534.
15. Нечитайло О. М. Забезпечення доказів в адміністративному судочинстві України. *Право і безпека*. № 3 (35). 2010. С. 127-130.

## **Тема 10. Строки в адміністративному судочинстві.**

### ***План***

1. Строки в адміністративному судочинстві: поняття, ознаки та значення.
2. Види процесуальних строків.
3. Порядок обчислення строків в адміністративному процесі.
4. Поновлення та продовження процесуальних строків.
5. Наслідки пропущення процесуальних строків.

### ***Питання до теми***

1. Визначте поняття процесуальних строків. Яке значення вони мають в адміністративному судочинстві.

2. Які критерії розумності строку передбачені КАС України? Розгляньте практику ЄСПЛ, яка склалася з цього питання.
3. Назвіть основні види строків в адміністративному процесі. Які критерії їх розмежування.
4. Порівняйте види строків в адміністративному судочинстві та інших процесуальних галузях права України. Чи є відмінності між ними?
5. Чи передбачені певні види строків у матеріальному адміністративному праві, зокрема, у КУПАП? Як вони співвідносяться з процесуальними строками?
6. Коли починається та яким днем закінчується перебіг процесуального строку?
7. У якому випадку перебіг процесуальних строків зупиняється?
8. Чим відрізняється поновлення від продовження процесуальних строків?
9. У який строк особа має право на звернення до адміністративного суду за захистом своїх прав, свобод та інтересів?
10. Який строк звернення до адміністративного суду мають окремі категорії суб'єктів?
11. Які можливі наслідки пропущення строків звернення до адміністративного суду передбачені КАС України?

### ***Завдання***

#### **Завдання № 1**

До Полтавського окружного адміністративного суду надійшов адміністративний позов Державної служби України з безпеки на транспорті до ТОВ «Транссервіс» про стягнення 8500 грн. Суд встановив, що у матеріалах справи відсутній документ про сплату судового збору, а у позові позивач просить суд відстрочити сплату судового збору. Це клопотання позивач обґрунтовує тим, що він є центральним органом виконавчої влади та фінансується з бюджету України і коштів на оплату судового збору відповідно до кошторису на поточний рік не вистачає.

*Дайте правову оцінку ситуації. Як повинен вчинити суд?*

#### **Завдання № 2**

ТОВ «Вежа» звернулось до Харківського окружного адміністративного суду із адміністративним позовом до Управління державного земельного агентства у м. Харкові в якому просить: поновити строк звернення до суду із даним позовом; визнати протиправними дії при складанні витягу з технічної документації земельної ділянки за адресою: м. Харків, просп. Науки, 87, загальною площею 0,12 га, № 139 від 24.06.2012 р.

В обґрунтування позовних вимог вказує, що між ТОВ «Вежа» та Харківською міською радою укладено договір оренди земельної ділянки за адресою: місто Харків, просп. Науки, 87, загальною площею 0,12 га.

Під час укладання у квітні 2015 року змін до вказаного договору позивачу стало відомо про наявність витягу з технічної документації земельної ділянки, який було складено Управлінням державного земельного агентства у м. Харкові та яким значно збільшено грошову оцінку земельної ділянки, що має наслідком відповідно збільшення розміру орендної плати, яку сплачує підприємство.

Не погоджуючись із діями відповідача щодо складання вказаного витягу, позивач 10.01.2017 року звернувся до суду із даним позовом. В обґрунтування поважності пропуску строку звернення позивач вказує, що з моменту, коли дізнався про можливі порушення прав та інтересів, вживав заходи, спрямовані на захист порушеного права в судовому порядку під час розгляду справи в порядку господарського судочинства. Проте, оскільки дані заходи виявились неефективними, позивач був вимушений звернутись до суду із даним позовом.

Ухвалою Харківського окружного адміністративного суду від 12.01.2017 року задоволено клопотання ТОВ «Вежа» та поновлено строк звернення до суду із адміністративним позовом.

*Чи вірно в даному випадку вирішив суд?*

#### ***Список нормативно-правових актів та літератури:***

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-Х. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.

2. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 35-36. № 37. Ст. 446.
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: міжнародний документ від 04.11.1950 р. Ратифіковано Законом України № 475/97-ВР від 17.07.1997 р. *Офіційний вісник України*. 1998. № 13 / № 32 С. 270.
4. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 р. № 3477-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 30. С. 260.
5. Щодо обчислення процесуальних строків, зокрема, строків відкриття провадження в адміністративній справі: лист Вищого адміністративного суду 27.08.2012 р. № 1909/12/13-12. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1909760-12>
6. Про деякі питання дотримання розумних строків розгляду судами цивільних, кримінальних справ і справ про адміністративні правопорушення: постанова Вищого спеціалізованого суду від 17.10.2014 р. № 11. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0011740-14>
7. Щодо перевищення розумних строків розгляду справ: лист Верховного суду України від 25.01.2006 р. № 1-5/45. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v5\\_45700-06](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v5_45700-06)
8. Справа "N.B. проти України" (Заява N 17945/02): рішення Європейського суду з прав людини від 03.04.2008 р. (§ 40). URL: [https://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/974\\_321](https://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/974_321)
9. Справа "Антоненков та інші проти України" (Заява N 14183/02): рішення Європейського суду з прав людини від 22.11.2005 р. (§ 41). URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980\\_424](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_424)
10. Берназюк А. О. Види строків в адміністративному судочинстві: питання теорії та практики. *Порівняльно аналітичне право*. 2018. № 4. С. 231-234.
11. Тацій Л. В. Категорія «розумний строк» в адміністративному судочинстві: поняття та правова природа. *Публічне право*. № 1 (13). 2014. С. 36-41.



12. Розум І. О. Дискусійні аспекти поняття та сутності процесуальних строків у адміністративному процесі. *Юридичний вісник*. 2016. № 2. С. 93-99.

## **Тема 11. Судові виклики і повідомлення.**

### ***План***

1. Загальні положення про судові виклики та повідомлення, їх призначення в адміністративному судочинстві.
2. Повістка про виклик: поняття, зміст, порядок вручення.
3. Повістка-повідомлення: поняття, підстави та порядок надсилання.
4. Виклики окремих учасників судового процесу. Обов'язок повідомлення з їх боку.

### ***Питання до теми***

1. У яких формах здійснюються судові виклики та повідомлення в адміністративному судочинстві? Яка між ними різниця?
2. Назвіть способи та спрямування судових викликів та повідомлень для окремих суб'єктів судового процесу.
3. Проаналізуйте та порівняйте зміст повістки про виклик та повістки-повідомлення. У чому полягає різниця?
4. Яким чином підтверджується факт вручення повістки? Хто це засвідчує?
5. У який строк має бути вручена повістка?
6. Назвіть особливості вручення повістки юридичним особам, посадовим, службовим особам та представникам учасників справи.
7. Що вважається часом вручення повістки відповідно до КАС України?
8. Яким чином посвідчується факт відмови від одержання повістки?
9. У яких випадках допускається виклик шляхом надсилання тексту повістки електронною поштою, факсимільним повідомленням (факсом, телефаксом), телефонограмою?
10. Який порядок виклику за допомогою електронної пошти (факсу, телефону)?

11. Як відбувається виклик учасників судового процесу, місце проживання (перебування) яких невідоме?

12. Які обов'язки щодо повідомлення певних відомостей суду покладаються на учасників справи?

**Список нормативно-правових актів та літератури:**

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-Х. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.

2. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 35-36. № 37. Ст. 446.

3. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів: Закон України від 03.10.2017 р. № 2147-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2017. № 48. С. 436.

Про затвердження Правил надання послуг поштового зв'язку: постанова Кабінету Міністрів України від 05.03.2009 р. № 270. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/270-2009-п>

4. Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні: Указ Президента України від 22 липня 1998 р. № 810/98. *Офіційний вісник України*. 1999. № 21. Ст. 943.

5. Про утворення місцевих адміністративних судів, затвердження їх мережі: Указ Президента України від 16.11.2004 р. № 1417/2004. *Урядовий кур'єр*. 24.11.2004. № 224.

6. Ясинок М.М. Кодекс адміністративного судочинства України. Науково-практичний коментар. Алерта, 2018. 522 с.

7. Науково-практичний коментар Кодексу адміністративного судочинства України. / за заг.ред. В. С. Петкова. К.: «Центр учбової літератури», 2017. 384 с.

8. Науково-практичний коментар Кодексу адміністративного судочинства України / О. М. Пасенюк (кер. авт. кол.), О. Н. Панченко, В. Б. Авер'янов [та ін.]; за заг. ред. О. М. Пасенюка. К.: Юрінком Інтер, 2009. 704 с.
9. Хіміч С. П. Судові виклики і повідомлення за ЦПК, КАС та ГПК України: порівняльний аналіз. *Цивільне право та цивільний процес: актуальні питання*. № 2. 2018. С. 93-97.
10. Пам'ятка учасникам адміністративних справ щодо повідомлення / виклику в судові засідання за Кодексом від 03.10.2017 року. URL: <https://vsh.ko.court.gov.ua/sud1009/gromadyanam/411/410730/>
12. Яковенко Є. О. Правові аспекти здійснення судових викликів і повідомлень в адміністративному процесі. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. № 2. Том 1. 2018. С. 127-132.

## **Тема 12. Судові витрати.**

### ***План***

1. Поняття, ознаки та зміст судових витрат в адміністративному судочинстві.
2. Класифікація судових витрат.
3. Судовий збір: поняття, значення та порядок сплати.
4. Характеристика окремих видів судових витрат, пов'язаних з розглядом справи.
5. Порядок визначення, розподілу та прийняття рішення щодо судових витрат.

### ***Питання до теми***

1. Визначте основну мету та завдання інституту судових витрат в адміністративному процесі.
2. Охарактеризуйте зміст судових витрат, виходячи з різних його аспектів.
3. Яка система судових витрат передбачена КАС України?
4. Що таке судовий збір? Хто в обов'язковому порядку має його сплачувати?
5. Які групи судових витрат належать до витрат, пов'язаних з розглядом справи?

6. Як встановлюється розмір витрат на професійну правничу допомогу? На кого покладається обов'язок по сплаті цих витрат?
7. У яких випадках суд може зобов'язати учасника справи попередньо оплатити судові витрати?
8. Хто та за якими критеріями визначає розмір судових витрат, пов'язаних із залученням свідків, спеціалістів, перекладачів, експертів та проведенням експертиз?
9. Яка сторона та у яких випадках має сплачувати судові витрати? Як це залежить від задоволення позову?
10. Які питання враховує суд при вирішенні питання про розподіл судових витрат?
11. У який строк та у якій процесуальній формі приймається рішення про судові витрати?

### ***Завдання***

#### ***Список нормативно-правових актів та літератури:***

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-Х. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.
2. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 35-36. № 37. Ст. 446.
3. Про судовий збір: Закон України від 08.07.2011 р. № 3674-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 14. С. 87.
4. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів: Закон України від 03.10.2017 р. № 2147-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2017. № 48. С. 436.
5. Про гарантії держави щодо виконання судових рішень: Закон України від 05.06.2012 р. № 4901-VI. *Відомості Верховної Ради*. 2013. № 17. С. 158.

6. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 р. № 5076-VI. *Відомості Верховної Ради*. 2013. № 27. С. 282.
7. Про затвердження Інструкції з діловодства в місцевих та апеляційних судах України: наказ Державної судової адміністрації від 20.08.2019 р. № 814. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0814750-19#Text>
8. Пащенко К. С. Новели розподілу судових витрат в адміністративному судочинстві України. *Наше право*. № 5. 2015. С. 40-45.
9. Постанова Великої Палати Верховного Суду у справі № 826/1216/16 від 27 червня 2018 року. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/75149541>
10. Путівник для учасника адміністративного процесу / автори-упорядники Р.О.Куйбіда, Т.В.Руда. Київ, 2011. 104 с.
11. Беспалов Ю. Ф. Судебные расходы по гражданским, уголовным делам и делам об административных правонарушениях : учеб.- практ. пособие / Ю. Ф. Беспалов, А. Ю. Беспалов. Москва : Проспект, 2014. 216 с.
12. Сакара Н. Ю. Про правову природу судового збору. *Екологічне та адміністративне право*. № 4. 2016. С. 135-146.
13. Глущенко Л.Г. Судові витрати в адміністративному судочинстві України : автореф. дис. ... канд. юрид наук. Запоріжжя, 2011. 20 с.
14. Пащенко К. С. Оновлений законодавчий підхід до інституту судових витрат в адміністративному судочинстві України. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. Вип. 2. 2018. С. 41-46.

### **Тема 13. Заходи процесуального примусу**

#### ***План***

1. Поняття, ознаки та значення заходів процесуального примусу в адміністративному судочинстві.
2. Підстави і порядок застосування заходів процесуального примусу.
3. Система заходів процесуального примусу.
4. Попередження і видалення із залу судового засідання.

5. Тимчасове вилучення доказів для дослідження судом.
6. Привід: суб'єкти та порядок виконання.
7. Штраф: підстави застосування, розміри та порядок стягнення.

### ***Питання до теми***

1. Що є заходом процесуального примусу в адміністративному судочинстві? З якою метою вони застосовуються?
2. У який строк та яким процесуальним рішенням оформлюється застосування заходу процесуального примусу?
3. Які види заходів процесуального примусу передбачені КАС України?
4. У яких випадках можливе видалення із залу судового засідання?
5. Яке значення має ухвала про тимчасове вилучення доказів для дослідження судом? Які відомості вона містить?
6. До яких категорій осіб не може бути застосовано привід?
7. На який орган покладається обов'язок з виконання приводу?
8. Які розміри штрафу та для яких випадків передбачені КАС України?
9. Хто є стягувачем за виконавчим документом про стягнення штрафу?
10. З яких учасників адміністративного процесу може бути стягнуто штраф?

### ***Список нормативно-правових актів та літератури:***

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-X. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.
2. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 35-36. № 37. Ст. 446.
3. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів: Закон України від 03.10.2017 р. № 2147-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2017. № 48. С. 436.
4. Правила поведінки громадян у Київському окружному адміністративному суді: затв. протоколом загальних зборів суддів Київського окружного

адміністративного суду від 24 липня 2013 р. URL:  
<https://adm.ko.court.gov.ua/sud1070/informacia/pravula/>

5. Ухвала Житомирського окружного адміністративного суду у справі № 240/292/19 (провадження - № 240/292/19/308/19) від 27 лютого 2019 року. URL:

<http://reyestr.court.gov.ua/Review/80155831>

6. Джафарова М. Загальна характеристика заходів процесуального примусу, які застосовуються в адміністративному судочинстві. *Підприємство, господарство і право*. № 3. 2019. С. 143-147.

7. Кузьменко В. А. Сутність примусу в адміністративному процесі. *Університетські наукові записки*. № 4 (40). 2011. С. 280-286.

8. Мельник Р.С. Забезпечення законності застосування заходів адміністративного примусу, не пов'язаних з відповідальністю : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 «Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право». Харків : Національний університет внутрішніх справ, 2002. 19 с.

9. Ігнацевич Ю. Г. Видалення із зали судового засідання як захід процесуального примусу в адміністративному судочинстві. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Вип. 47. Т. 2. 2017. С. 115-118.

10. Осауленко С.В. Правова природа заходів процесуального примусу в адміністративному судочинстві. *Правове життя сучасної України*: матеріали Міжнар. наук. конф. проф.-викл. та аспірант. Складу, м. Одеса, 16–17 травня 2013 р. / відп. за вип. В.М. Дрьомін; НУ «ОЮА». Півд. регіон. центр НАПрН України. Одеса : Фенікс, 2013. Т. 2. С. 55–57.

11. Кузьменко О. Особливості застосування заходів процесуального примусу в адміністративному судочинстві головуючим у судовому засіданні. *Право України*. 2008. № 10. С. 31–37.

12. Рожнов О.В. Підстави застосування заходів процесуального примусу. Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. 2015. Вип. 20. С. 164–167.

#### **Тема 14. Забезпечення позову.**

##### *План*

1. Підстави забезпечення позову в адміністративному процесі.
2. Види забезпечення позову.
3. Заява про забезпечення позову: зміст, форма, порядок подання та розгляду.
4. Порядок виконання, заміни та скасування засобів забезпечення позову.

##### *Питання до теми*

1. Визначте коло суб'єктів, які вирішують питання про застосування заходів забезпечення позову.
2. Коли та за яких підстав допускається забезпечення позову?
3. Які способи забезпечення позову передбачені КАС України?
4. Назвіть випадки, які не можуть слугувати способом забезпечення позову.
5. У якому випадку допускається зупинення дії нормативно-правового акта як захід забезпечення позову?
6. Опишіть форму та зміст заяви про забезпечення позову. Які документи до неї додаються?
7. У який строк та до якого суду має бути подана заява про забезпечення позову?
8. Яке рішення може прийняти суд у процесу розгляду заяви про забезпечення позову?
9. У якому порядку вирішується питання про заміну одного заходу забезпечення іншим.
10. Яку процесуальну форму та силу має рішення суду про забезпечення позову.
11. Назвіть порядок розгляду клопотання про скасування заходів забезпечення позову.



12. У яких випадках суд скасовує заходи забезпечення позову?

**Список нормативно-правових актів та літератури:**

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-Х. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.
2. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 35-36. № 37. Ст. 446.
3. Про практику застосування адміністративними судами окремих положень Кодексу адміністративного судочинства України під час розгляду адміністративних справ: постанова Вищого адміністративного суду від 06.03.2008 р. № 2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002760-08>
4. Постанова Верховного Суду від 24 квітня 2019 року у справі № 826/10936/18 (провадження № К/9901/728/19). URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/81431079>.
5. Ухвала про забезпечення позову Окружного адміністративного суду міста Києва у справі № 640/868/19 від 18 січня 2019 року. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/79262006>
6. Ухвала про відмову у забезпеченні позову Донецького окружного адміністративного суду у справі № 200/9326/19-а від 26 липня 2019 р. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/83264804>
7. Сьоміна В. А. Забезпечення позову в адміністративному судочинстві. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. Вип. № 13. 2007. С. 105-111.
8. Марченко А. Припинення дії заходів забезпечення позову у випадку набрання законної сили рішенням суду. *Проправо*. № 11. 2019. URL: <https://6aas.gov.ua/images/pdf/gazeta11.pdf>

9. Любавська І. Р. Негативні наслідки зловживання недобросовісними учасниками ринку експортно-імпортних операцій правом на забезпечення позову в адміністративному процесі. *Судова апеляція*. № 4 (49). 2017. С. 23-30.
10. Базилевський С. Зловживання процесуальними правами в адміністративному процесі. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2018. № 2. С. 70-81.
11. Трещова О. До проблеми зловживання суб'єктивними процесуальними правами в адміністративному судочинстві. *Підприємництво, господарство і право*. 2010. № 10. С. 47–51.
12. Кравчук В. М. Науково-практичний коментар Кодексу адміністративного судочинства України. Харків : Фактор, 2011. 800 с.

## **II семестр**

### **Тема 1. Позовне провадження**

#### **План**

1. Заяви по суті.
2. Заяви з процесуальних питань.
3. Відкриття провадження у справі.
4. Підготовче провадження.
5. Врегулювання спору за участю судді.
6. Відмова позивача від позову.
7. Примирення сторін.

#### ***Питання до теми***

1. Які існують види заяв по суті справи відповідно до КАС України?
2. Який зміст, форма та порядок подання позовної заяви? Хто має право подавати позовну заяву до суду?
3. Які документи та у яких випадках мають додаватися до позовної заяви?
4. У чому полягає різниця між відзивом на позовну заяву, відповіддю на відзив, запереченням та поясненнями третьої особи щодо позову або відзиву?

5. У яких документах учасники справи можуть викладати свої вимоги, заперечення, аргументи, пояснення, міркування тощо щодо процесуальних питань? Опишіть зміст та охарактеризуйте форму цих документів.

6. У яких випадках суд може залишити позовну заяву без руху, а у яких – повернути її позивачу?

7. Перерахуйте випадки, за яких у відкритті провадження в адміністративній справі може бути відмовлено.

8. Який порядок та процесуально-документальне оформлення відкриття провадження в адміністративній справі?

9. У чому полягає завдання підготовчого провадження?

10. Який порядок проведення підготовчого засідання?

11. Які підстави та строки проведення врегулювання спору за участю судді передбачені КАС України?

12. Які умови мають бути дотриманні при примиренні сторін?

### ***Завдання***

**Задача 1.** У провадженні окружного адміністративного суду перебуває справа за позовом ПрАТ "РЕМОНТ" до Державної екологічної інспекції Північно-Західного регіону Чорного моря про визнання протиправними дій відповідача щодо проведення на підставі направлення №123 та наказу №1 планової перевірки дотримання вимог природоохоронного законодавства позивачем. До початку розгляду справи по суті представник позивача подав заяву з проханням застосувати процедуру врегулювання спору за участю судді.

*Як повинен вчинити суд? Чи може суд застосувати процедуру врегулювання спору за участі судді? Якщо так, - на якій підставі?*

**Задача 2.** ПрАТ «ТОВАРИСТВО» зареєстроване та перебуває в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань. Як платник податків ПрАТ перебуває за основним місцем обліку в Головному управлінні ДПС у м. Києві, а як платник окремих податків – зареєстрований у Південному управлінні Головного управління ДПС у Харківській області. Місцезнаходження ПрАТ – м.Київ, вул. Київська, 1.

За ПрАТ обліковується податковий борг з податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки (відповідно до податкової декларації №12345 у сумі 300 000 гривень) та земельного податку (відповідно до податкової декларації №98765 у сумі 200 000 гривень) у загальній сумі зобов'язань 500 000 гривень. ПрАТ «ТОВАРИСТВО» отримало податкову вимогу 5 жовтня 2019 року.

*Хто має право звернутися до суду з адміністративним позовом до ПрАТ «ТОВАРИСТВО»? До якого суду має бути поданий позов? Складіть проект адміністративного позову.*

### **Список нормативно-правових актів та літератури:**

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-Х. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.

2. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 35-36. № 37. Ст. 446.

3. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 31. Ст. 545.

4. Про узагальнення практики застосування адміністративними судами першої інстанції глав 1-4 розділу III Кодексу адміністративного судочинства України під час розгляду та вирішення адміністративних справ: постанова Пленуму Вищого адміністративного суду України від 29.09.2016 р. № 14. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0014760-16>

5. Про деякі питання практики застосування адміністративними судами норм Кодексу адміністративного судочинства України та інших нормативно-правових актів: лист Вищого адміністративного суду України від 25.07.2007 р. № 09.1-22/688. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v\\_688760-07](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v_688760-07)

6. Гнап Д. Д. Процесуальні аспекти залишення позовної заяви без руху в адміністративному процесі. *Університетські наукові записки*. 2017. № 2. С. 71-78.

7. Адміністративне право України. Академічний курс : підруч. : у 2 т. / ред. колегія : В. Б. Авер'янов (голова). К.: Юридична думка, 2004. Т. 1. Загальна частина. 584 с.

8. Гордєєв В. В. Звернення до суду та відкриття провадження в адміністративній справі: Методичні рекомендації. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2010. 32 с.

9. Адміністративна юстиція України: проблеми теорії і практики. Настільна книга судді / за заг. ред. О. М. Пасенюка. К.: Істина, 2007. 608 с.

10. Комзюк А. Т. Адміністративний процес України : навч. посіб. / Комзюк А. Т., Бевзенко В. М., Мельник Р. С. К.: Прецедент, 2007. 531 с.

11. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів : Закон України від 03.10.2017 № 2147-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2017. № 48. Ст. 436.

12. Позовне провадження : монографія ; за заг. ред. В.В. Комарова. Харків : Право, 2011. 552 с.

13. Шинкар Т. І. Застосування медіації в адміністративному судочинстві: вітчизняний та зарубіжний досвід. 12.00.07. К., 2017. 220 с.

14. Гімон М. М. Реалізація права на справедливий суд в адміністративному судочинстві в Україні: дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». Запоріжжя, 2018. 233 с.

## Тема 2. Позовне провадження

### План

1. Розгляд справи по суті.

2. Зупинення і закриття провадження у справі.
3. Залишення позову без розгляду.

### ***Питання до теми***

1. Які суди в Україні розглядають справи за правилами Кодексу адміністративного судочинства України?
2. Які форми позовного провадження існують?
3. Як вирішується питання щодо форми, у якій буде розглядатись адміністративна справа?
4. Який порядок вибору форми провадження в адміністративному судочинстві?
5. Назвіть критерії, якими керується суд при виборі форми провадження.
6. Визначте основні риси та елементи адміністративного позову.
7. З яких етапів складається розгляд справи по суті в адміністративному судочинстві?
8. У яких випадках суд зобов'язаний зупинити провадження у справі? У яких випадках суд має право зупинити провадження у справі?
9. Які наслідки закриття провадження у справі?
10. Який порядок залишення позову без розгляду передбачено в адміністративному судочинстві?

### ***Завдання***

**Задача 1.** Позивач Іваненко звернувся до суду з позовом до сержанта поліції Харитоненка про визнання протиправними дій та скасування постанови про притягнення до адміністративної відповідальності. Про розгляд справи позивач був належним чином повідомлений, у перше судове засідання не з'явився, однак, сповістив про причини неявки, а суд визнав їх поважними. За відсутності позивача суд позбавлений можливості встановити чи підтримує заявлені позовні вимоги позивач.

*Який суд уповноважений розглядати цю справу? До яких наслідків призведе неявка Іваненка в судове засідання з поважної причини? До яких*

*наслідків призведе неявка Іваненка в судове засідання двічі без поважних причин?*

**Задача 2.** У провадженні окружного адміністративного суду перебуває адміністративна справа за позовом ДПС України до Приватного акціонерного товариства «Завод №1» про надання дозволу на погашення суми податкового боргу за рахунок майна, що перебуває в податковій заставі. Представник відповідача подав клопотання, у якому просив суд зупинити провадження у даній справі до набрання законної сили судового рішення у справі за позовною заявою Міської ради до Приватного акціонерного товариства «Завод №1» про стягнення з відповідача заборгованості зі сплати орендної плати за користування земельною ділянкою, яка розглядається в порядку господарського судочинства. У своєму клопотанні представник відповідача не надав жодних доказів, які б вказували на об'єктивну неможливість розгляду справи.

*Яке рішення має прийняти суд?*

#### **Список нормативно-правових актів та літератури:**

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-Х. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.
2. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 35-36. № 37. Ст. 446.
3. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 31. Ст. 545.
4. Про затвердження Інструкції про порядок роботи з технічними засобами фіксування судового процесу (судового засідання): затв. наказом Державної судової адміністрації України від 20.09.2012 р. № 108. *Офіційний вісник України*. 2012. 77. Ст. 296.
5. Комзюк А. Т. Адміністративний процес України : навч. посіб. / Комзюк А. Т., Бевзенко В. М., Мельник Р. С. К.: Прецедент, 2007. 531 с.

6. Адміністративне право України. Академічний курс : підруч. : у 2 т. / ред. колегія : В. Б. Авер'янов (голова). К.: Юридична думка, 2004. Т. 1. Загальна частина. 584 с.

7. Сало Н. Б. Способи вирішення публічно-правових спорів з органами влади : практ. посіб. / Сало Н. Б., Сенюта І. Я., Хлібороб Н. Е. Дрогобич, 2009. 129 с.

8. Адміністративна юстиція України: проблеми теорії і практики. Настільна книга судді / за заг. ред. О. М. Пасенюка. К.: Істина, 2007. 608 с.

9. Постанова Верховного Суду від 23.01.2018 р. у справі № 826/24755/15 (провадження - К/9901/572/18).

### **Тема 3. Спрощене позовне провадження**

#### **План**

1. Загальна характеристика спрощеного позовного провадження.
2. Порядок розгляду справ за правилами спрощеного позовного провадження.
3. Категорії справ, що підлягають розгляду у спрощеному позовному провадженні. Їх класифікація.

#### ***Питання до теми***

1. Які категорії справ розглядаються судами у спрощеному позовному провадженні? Яку класифікацію таких справ умовно можна виділити в адміністративному судочинстві?
2. Які особливості розгляду справи за правилами спрощеного позовного провадження?
3. Що таке справа незначної складності (малозначна справа)?
4. Яка мета розгляду справ у порядку спрощеного позовного провадження?
5. Які справи не можуть бути розглянуті у порядку спрощеного позовного провадження?
6. Назвіть порядок та умови процесуально-документального оформлення рішення про розгляд справи за правилами спрощеного позовного провадження.



## *Завдання*

**Задача 1.** Громадянин Сомалі Нурадін Абді 2019 року звернувся до Управління державної міграційної служби у Київській області із заявою про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту. Однак, він ні в заяві-анкеті, ні під час проведеної співбесіди не обґрунтував свої побоювання щодо переслідувань у Сомалі та не надав переконливих відомостей щодо необхідності отримання захисту на території України. Нурадіну Абді було відмовлено в оформленні документів для вирішення питання про визнання його біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, у зв'язку з очевидною необґрунтованістю заяви. Нурадін Абді вирішив оскаржити це рішення. Разом із адміністративним позовом він також подав клопотання про розгляд справи в порядку спрощеного позовного провадження.

*У якому провадженні суд розглядатиме таку справу? Як суд вирішить дану справу?*

**Задача 2.** Петренко отримує пенсію з 10 листопада 2019 року по 2 групі інвалідності. Згідно з грошовим атестатом та довідкою ГУ Національної поліції в Харківській області при призначенні пенсії Петренку включені наступні види грошового забезпечення: посадовий оклад - 2500 грн.; оклад за військове звання - 1800 грн.; надбавка за вислугу років у розмірі 25% - 1075 грн. Середньомісячна сума додаткових видів грошового забезпечення за 24 місяці складає 3 101, 59 грн. (премія).

27.07.2019 позивач звернувся до відповідача з заявою про перерахунок пенсії відповідно до довідки, виданої ГУ Національної поліції в Харківській області, з урахуванням всіх видів грошового забезпечення, з яких було сплачено єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

ГУ Пенсійного фонду України в Харківській області повідомлено про відмову в проведенні перерахунку пенсії, оскільки пенсія була призначена в розмірі 60% (як особі з інвалідністю 2 групи від захворювання, пов'язаного з проходженням служби в поліції) грошового забезпечення - 8476,59 грн.

Зазначено, що додаткові компенсаційні виплати та матеріальна допомога не включена в розрахунок грошового забезпечення, а тому відсутні підстави для їх врахування.

Громадянин України Петренко звернувся до суду з адміністративним позовом до ГУ Пенсійного фонду України, в якому просив зобов'язати ГУ Пенсійного фонду України здійснити перерахунок та виплату пенсії з 12 серпня 2019, включивши до розрахунку розміру пенсії нараховане грошове забезпечення та інші нарахування за період з грудня 2016 року по листопад 2018 року, а саме: доплати за роботу в нічний час, виплати на оздоровлення, виплати як особі, яка працювала в зоні відчуження. Адміністративний суд, розглянувши справу в порядку спрощеного позовного провадження без повідомлення сторін, відмовив у задоволенні адміністративного позову. Позивач подав апеляційну скаргу, в якій просить скасувати постанову суду першої інстанції та прийняти нову.

*У порядку якого провадження апеляційний суд розглядатиме дану справу?*

#### **Список нормативно-правових актів та літератури:**

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-Х. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.

2. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 35-36. № 37. Ст. 446.

3. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 31. Ст. 545.

4. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. *Відомості Верховної Ради*. 2014. № 49. Ст.2056.

5. Берназюк Я.О. Спрощене позовне провадження в адміністративному судочинстві: практика Верховного Суду та ЄСПЛ / Науковий вісник

Ужгородського національного університету: серія ПРАВО. Випуск 52. Том 1. 2018. С.65-68.

6. Завальнюк І. В. Спрошене провадження в адміністративному судочинстві України [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Завальнюк Ігор Вікторович ; Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.". Одеса, 2017. 22 с.

7. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів: Закон України від 03.10.2017 р. №2147-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 48. Ст. 436.

8. Рекомендація R (81) 7 Комітету міністрів державам-членам стосовно шляхів полегшення доступу до правосуддя від 14.05.1981 р. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994\\_133](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_133)

9. Комзюк А. Т. Адміністративний процес України : навч. посіб. / Комзюк А. Т., Бевзенко В. М., Мельник Р. С. К.: Прецедент, 2007. 531 с.

#### **Тема 4. Особливості позовного провадження в окремих категоріях адміністративних справ**

##### **План**

1. Розгляд окремих категорій складних справ.
2. Розгляд окремих категорій термінових адміністративних справ.
3. Розгляд типових та зразкових справ.

##### ***Питання до теми***

1. Які адміністративні справи охоплюються категорією «складних справ» відповідно до КАС України?
2. Акти, дії та бездіяльності яких органів публічної влади можуть бути оскаржені у порядку адміністративного судочинства?
3. Які наслідки можуть настати у разі визнання нормативно-правового акта протиправним та нечинним?

4. Особливості в яких процесуальних питаннях передбаченні для окремих категорій адміністративних справ?

5. Хто має право оскаржувати рішення, дії чи бездіяльність виборчих комісій, комісій з референдуму або членів цих комісій?

6. Які особливості мають судові рішення за наслідками розгляду справ, пов'язаних з виборчим процесом чи референдумом?

7. У яких випадках податкові та митні органи можуть звернутися з позовною заявою до адміністративного суду?

8. Хто має право звернутися до адміністративного суду з позовною заявою про дострокове припинення повноважень народного депутата України в разі невиконання ним вимог щодо несумісності?

9. Що таке зразкова справа? Який порядок її ухвалення зразкового рішення?

### ***Завдання***

**Задача 1.** До районного суду міста Харків 18 березня 2020 року надійшла адміністративна позовна заява Головного управління Державної міграційної служби України в Харківській області, у якій позивач просив примусово видворити з України громадянина Республіки Азейрбаджан Ахмеда Ісаєва.

Вимоги позову обґрунтовані тим, що відповідно до пояснень від 28 січня 2020 року громадянин Республіки Азербайджан після звільнення з колонії не збирається покидати територію України та має намір легалізуватися на її території. Однак, відповідач не має законних підстав для отримання дозволу на імміграцію або посвідку на тимчасове проживання.

Крім цього, відповідно до законодавства України іноземцям для того, щоб легалізуватися на території України, потрібно знаходитися в Україні на законних підставах та без порушення строків перебування.

Позивач вважає, що від самостійного виїзду з території України відповідач буде ухилятися, подальших підстав для законного перебування даної особи на території України не має.

Відповідач будь-яких документів, які б засвідчували його особистість, не має. На теперішній час він не має законних джерел існування, що на думку позивача є підставою для ухилення від виконання рішення про його примусове видворення. Відповідач зазначив, що він не є громадянином Республіки Азербайджан, оскільки не отримував паспорта громадянина цієї держави. З 10 років мешкає на території України з батьком, який проживає в Україні легально.

*Яке рішення має прийняти суд? Які особливості розгляду даної категорії справ?*

**Задача 2.** Петренко звернувся з позовною заявою до суду, мотивуючи свої вимоги тим, що 15 березня 2020 року приблизно о 12 годині він рухався на автомобілі по проспекту Науки. Під'їжджаючи до перехрестя, перетнув переривчасту лінію смуги для маршрутних транспортних засобів та перестроївся на смугу для маршрутних транспортних засобів, щоб здійснити поворот. На вимогу інспектора Управління патрульної поліції у місті Києві лейтенанта поліції Іванова здійснив зупинку. Інспектор повідомив, що позивач порушив правил дорожнього руху, а саме рух на дорозі із смугою для маршрутних транспортних засобів. Позивач заперечував щодо вчинення вказаного правопорушення, оскільки він здійснював поворот праворуч, перетнув переривчасту лінію смуги для маршрутних транспортних засобів та перестроївся у крайній правий ряд (смуга для маршрутних транспортних засобів) з дотриманням правил дорожнього руху.

Інспектор, не надавши позивачу жодних доказів, які підтверджують «винуватість» позивача, не роз'яснивши його права, не дослідивши повно, всебічно, неупереджено та об'єктивно обставини справи, прийняв постанову по справі про адміністративне правопорушення (без її фіксації в автоматичному режимі), а саме про накладення адміністративного стягнення у вигляді штрафу в розмірі 510,00 грн. В оскаржуваній постанові зазначено, що позивач порушив Правила дорожнього руху (п. 17.1.), чим скоїв адміністративне

правопорушення, передбачене ч. 3 ст. 122 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі - КУпАП).

*Чи задовольнить суд позовні вимоги? Чи належить дана справа до окремих категорій судових справ? Які особливості її розгляду?*

### **Список нормативно-правових актів та літератури:**

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-Х. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.

2. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 35-36. № 37. Ст. 446.

3. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 31. Ст. 545.

4. Про узагальнення практики застосування адміністративними судами першої інстанції глав 1-4 розділу III Кодексу адміністративного судочинства України під час розгляду та вирішення адміністративних справ: постанова Пленуму Вищого адміністративного суду України від 29.09.2016 р. № 14. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0014760-16>

5. Про деякі питання практики застосування адміністративними судами норм Кодексу адміністративного судочинства України та інших нормативно-правових актів: лист Вищого адміністративного суду України від 25.07.2007 р. № 09.1-22/688. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v\\_688760-07](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v_688760-07)

6. Про особливості здійснення закупівель товарів, робіт і послуг для гарантованого забезпечення потреб оборони: Закон України від 12.05.2016 р. № 1356-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2016. № 24. Ст. 488.

7. Адміністративне право України. Академічний курс : підруч. : у 2 т. / ред. колегія : В. Б. Авер'янов (голова). К.: Юридична думка, 2004. Т. 1. Загальна частина. 584 с.

8. Огляд практики Верховного Суду. Інститут зразкової справи / Київ, 2019. Вип. 1. 18 с.

9. Адміністративна юстиція України: проблеми теорії і практики. Настільна книга судді / за заг. ред. О. М. Пасенюка. К.: Істина, 2007. 608 с.

10. Комзюк А. Т. Адміністративний процес України : навч. посіб. / Комзюк А. Т., Бевзенко В. М., Мельник Р. С. К.: Прецедент, 2007. 531 с.

11. Качур І. А. До питання удосконалення інституту адміністративної справи в адміністративному судочинстві України. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2018. № 3. С. 42–48.

12. Лазнюк Є. В. Провадження в адміністративних справах щодо оскарження нормативно-правових актів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Дніпро, 2017. 20 с.

## **Тема 5. Судові рішення. Виконання судових рішень.**

### **План**

1. Поняття, ознаки та загальна характеристика судових рішень.
2. Класифікація та види судових рішень.
3. Вимоги щодо законності та обґрунтованості судових рішень.
4. Структура судового рішення.
5. Порядок прийняття судових рішень та набрання ними законної сили.
6. Порядок виконання судових рішень в адміністративних справах: початок, зміни та зупинення.

### ***Питання до теми***

1. Сформулюйте поняття «судового рішення». Які обов'язкові характерні риси притаманні для судового рішення?
2. Які види судових рішень визначені у КАС України?
3. Розкрийте зміст вимог законності та обґрунтованості судових рішень. У чому полягає концепція справедливого судового рішення із практики ЄСПЛ?
4. Охарактеризуйте зміст окремих складових елементів різних видів судових рішень.
5. Які стадії умовно можна виділити при прийнятті судом рішення по справі?

6. Які питання вирішує суд при ухваленні рішення?

7. Який порядок проголошення та вручення судового рішення визначений КАС України?

8. Які судові рішення підлягають негайному виконанню?

9. Які процесуально-документальні підстави для звернення судових рішень до виконання передбачені в адміністративному судочинстві?

10. Які зміни є можливими під час виконання судового рішення?

### ***Завдання***

**Задача 1.** Проценко звернувся в суд із позовом до Головного управління Національної гвардії України про визнання протиправним та скасування рішення Комісії з питань розгляду матеріалів про визнання учасниками бойових дій Головного управління Національної гвардії України щодо надання статусу учасника бойових дій.

Позивач, вважаючи рішення відповідача про відмову в наданні статусу учасника бойових дій протиправним, мотивував свій позов наступним: він був призваний на строкову військову службу та направлений у військову частину з 16.06.2013 року; військову присягу у військовій частині Національної гвардії України прийняв 10.07.2013 року; з 01.06.2014 року по 27.06.2014 рік безпосередньо брав участь в антитерористичній операції.

Водночас чоловік зазначив, що Порядком від 20.08.2014 №413, в редакції, чинній на час його участі у антитерористичній операції, не було встановлено мінімального строку залучення осіб до проведення антитерористичної операції для одержання статусу учасника бойових дій, а тому визначення Комісією будь-яких строків як підстави для надання позивачу статусу учасника бойових дій є незаконним. А тому посилення відповідача на даний Порядок зі змінами, внесеними вже після його участі в антитерористичній операції, є безпідставним.

*Яке рішення має прийняти суд?*

**Задача 2.** До окружного адміністративного суду надійшов адміністративний позов ГУ ДПС у Харківській області до фізичної особи - підприємця Конотопського К. про стягнення з ФОП Конотопського К. на



користь бюджету податкового боргу у сумі 350 000 гривень. Даний податковий борг нараховано внаслідок несплати податкового зобов'язання з орендної плати за землю, визначеного відповідачем у податковій звітності, у розмірі фактичного боргу за несплату (350 000 грн) та пені. Відповідач про день, час та місце судового засідання повідомлений належним чином. Відзив на позовну заяву відповідачем до суду не надано, також не надано до суду будь-яких доказів про сплату вказаного податкового боргу.

*Складіть проект судового рішення по справі.*

### **Список нормативно-правових актів та літератури:**

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-Х. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.
2. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 35-36. № 37. Ст. 446.
3. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 31. Ст. 545.
4. Про судові рішення в адміністративній справі: постанова Пленуму Вищого адміністративного суду України від 20.05.2013 р. № 7. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0007760-13>
5. Комзюк А. Т. Адміністративний процес України : навч. посіб. / Комзюк А. Т., Бевзенко В. М., Мельник Р. С. К.: Прецедент, 2007. 531 с.
6. Стефанюк В. С. Судовий адміністративний процес: монографія / В. С. Стефанюк. Х.: Консум, 2003. 464 с.
7. Лилак Д. Д. Судочинство і проблеми суддівської правотворчості / Д. Д. Лилак // *Право України*. 2003. № 3. С. 63-68.
8. Синицька Я. П. Юридична природа судового рішення в адміністративному судочинстві. *Форум права*. 2011. № 4. С. 681-685.

9. Розум І. О. Судове рішення у справах адміністративної юрисдикції: спектральний аналіз дискусійних теоретичних аспектів сутності та правової природи. *Юридичний вісник*. Вип. 3 (44). 2017. С. 54-60.

10. Миколенко О.І. Публічний і приватний інтерес в адміністративному процесі. *Правова держава*. 2016. № 24. С. 100-104.

11. Зеленов А. С. Виконання судових рішень в адміністративних справах : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / А. С. Зеленов; кер. роботи І. В. Бойко; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2018. 20 с.

## **Тема 6. Апеляційне провадження**

### **План**

1. Апеляційна скарга.
2. Відкриття апеляційного провадження.
3. Апеляційний розгляд.
4. Судові рішення суду апеляційної інстанції

### ***Питання до теми***

1. Які суди та у яких випадках є судами апеляційної інстанції в адміністративних справах?
2. Хто має право на апеляційне оскарження?
3. Протягом якого строку може бути подана апеляційна скарга?
4. Охарактеризуйте зміст та форму апеляційної скарги.
5. У яких випадках апеляційна скарга залишається без розгляду, а у яких – повертається судом апеляційної інстанції?
6. Які підстави відмови у відкритті апеляційного провадження?
7. Перерахуйте випадки закриття апеляційного провадження.
8. Які обставини справи підлягають перегляду у апеляційному провадженні?

9. У який строк апеляційна скарга на рішення суду першої інстанції має бути розглянута?

10. Яка форма та зміст судового рішення суду апеляційної інстанції?

### **Завдання**

**Задача 1.** Громадянка Іванова звернулась до Окружного адміністративного суду міста Києва з адміністративним позовом про визнання протиправними дій та бездіяльності Головного управління МВС України в Київській області стосовно розгляду її заяви про відшкодування шкоди згідно Закону України «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів дізнання, досудового слідства, прокуратури і суду», а також про зобов'язання відповідача вчинити дії щодо винесення відповідної постанови про відшкодування шкоди. Рішенням Окружного адміністративного суду міста Києва позовні вимоги задоволено частково. Не погоджуючись з таким судовим рішенням, Іванова подала апеляційну скаргу, у якій просить скасувати рішення Окружного адміністративного суду міста Києва та ухвалити нове рішення, яке задовольнить її позовну заяву в повному обсязі.

*В якому суді Іванова повинна оскаржувати таке рішення? В які строки вона може його оскаржувати? Чи може суд апеляційної інстанції відмовити Івановій у відкритті апеляційного провадження? Яке судове рішення суд може прийняти по даній справі?*

**Задача 2.** Головне управління ДФС у м. Києві звернулось до Окружного адміністративного суду міста Києва з адміністративним позовом до ТОВ "Спорт-плюс", в якому просило стягнути кошти з рахунків ТОВ "Спорт-плюс" у банках, що обслуговують такого платника, та за рахунок готівки сплатити суму податкового боргу у розмірі 1 000 000 грн. Рішенням Окружного адміністративного суду міста Києва в задоволенні адміністративного позову відмовлено. Не погоджуючись з вищезазначеним рішенням, Головне управління ДФС у м. Києва подало апеляційну скаргу, в якій просить скасувати рішення суду першої інстанції. До відкриття провадження у справі Головним

управління ДФС у місті Києві було подано заяву про відкликання апеляційної скарги та її повернення.

*Чи мало право Головним управлінням ДФС у місті Києві подати заяву про відкликання апеляційної скарги та її повернення? Які дії вчиняє суд апеляційної інстанції при відкликанні апеляційної скарги позивачем? Чи може суд апеляційної інстанції не приймати відмову від скарги або її відкликання? Яке рішення буде прийнято судом у даному випадку?*

### **Список нормативно-правових актів та літератури:**

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-Х. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.

2. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 35-36. № 37. Ст. 446.

3. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 31. Ст. 545.

4. Про ліквідацію апеляційних адміністративних судів та утворення апеляційних адміністративних судів в апеляційних округах: Указ Президента України від 29.12.2017 р. № 455/2017. *Офіційний вісник Президента України*. 2017. № 28. Ст. 26.

5. Про узагальнення практики застосування адміністративними судами першої інстанції глав 1-4 розділу III Кодексу адміністративного судочинства України під час розгляду та вирішення адміністративних справ: постанова Пленуму Вищого адміністративного суду України від 29.09.2016 р. № 14. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0014760-16>

6. Про деякі питання практики застосування адміністративними судами норм Кодексу адміністративного судочинства України та інших нормативно-правових актів: лист Вищого адміністративного суду України від 25.07.2007 р. № 09.1-22/688. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v\\_688760-07](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v_688760-07)

7. Глуховеря М. М. Апеляційне провадження в системі проваджень адміністративного судового процесу / М. М. Глуховеря // Форум права. 2013. № 3. С. 114-118.

8. Адміністративне право України. Академічний курс : підруч. : у 2 т. / ред. колегія : В. Б. Авер'янов (голова). К.: Юридична думка, 2004. Т. 1. Загальна частина. 584 с.

9. Гнатенко А.В. Повноваження апеляційного суду при перегляді рішення суду: теоретичні та практичні спірні питання / А.В. Гнатенко, Д.Д. Луспеник // Вісник Верховного Суду України. 2008. № 12. С. 38–45.

10. Адміністративна юстиція України: проблеми теорії і практики. Настільна книга судді / за заг. ред. О. М. Пасенюка. К.: Істина, 2007. 608 с.

11. Комзюк А. Т. Адміністративний процес України : навч. посіб. / Комзюк А. Т., Бевзенко В. М., Мельник Р. С. К.: Прецедент, 2007. 531 с.

12. Качур І. А. До питання удосконалення інституту адміністративної справи в адміністративному судочинстві України. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2018. № 3. С. 42–48.

## Тема 7. Касаційне провадження

### План

1. Касаційна скарга.
2. Відкриття касаційного провадження.
3. Касаційний розгляд.
4. Судові рішення суду касаційної інстанції та порядок їх прийняття

### *Питання до теми*

1. Який суд є судом касаційної інстанції в адміністративних справах?
2. Хто та в якому порядку має право оскаржити в касаційному порядку рішення суду першої інстанції? Які саме рішення підлягають касаційному оскарженню?
3. У який строк має бути подана та розглянута касаційна скарга?

4. Охарактеризуйте форму та зміст касаційної скарги.
5. У яких випадках касаційна скарга залишається без руху, а в яких – не приймається до розгляду і повертається?
6. Назвіть підстави відмови у відкритті касаційного провадження.
7. Що є предметом касаційного провадження? Які питання вирішують суд касаційної інстанції?
8. Які рішення має право прийняти суд за наслідками розгляду касаційної скарги?
9. Який зміст, форма та порядок прийняття судового рішення суду касаційної інстанції?
10. У яких випадках справа може бути передана на розгляд палати, об'єднаної палати або Великої Палати Верховного Суду?

### ***Завдання***

**Задача 1.** Головне управління ДФС у Вінницькій області подало касаційну скаргу на постанову Вінницького окружного адміністративного суду та ухвалу Вінницького апеляційного адміністративного суду за позовом ТОВ "Стройбуд" до Головного управління ДФС у Вінницькій області про скасування податкових повідомлень-рішень.

*Яка буде процедура касаційного розгляду у даному випадку? Що необхідно для розгляду даної скарги? Яке судове рішення приймає суддя для попереднього судового розгляду? До якого суду буде подано касаційну скаргу?*

**Задача 2.** До Верховного Суду надійшла касаційна скарга Пенсійного фонду України в Житомирській області на постанову Житомирського апеляційного адміністративного суду. Ухвалою Верховного Суду касаційну скаргу залишено без руху, оскільки не було додано оригіналу документа, що підтверджує повноваження особи, яка підписала касаційну скаргу. Надано строк десять днів з дня вручення даної ухвали для усунення недоліку касаційної скарги. Копію ухвали Верховного Суду про залишення касаційної скарги без руху Пенсійний фонд України в Житомирській області отримав у строк, що підтверджується рекомендованим повідомленням про вручення поштового

відправлення. На виконання вимог ухвали від Пенсійного фонду України в Житомирській області надійшов оригінал довіреності, що підтверджує повноваження особи, яка підписала касаційну скаргу. Але суд відмовив у відкритті касаційного провадження.

*Чи мав Верховний Суд за таких підстав залишити касаційну скаргу без руху? Чи правомірні дії суду? За яких підстав суд мав право відмовити у відкритті касаційного провадження? Ким та у який строк підписується ухвала про відмову у відкритті касаційного провадження?*

### **Список нормативно-правових актів та літератури:**

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-Х. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.

2. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 35-36. № 37. Ст. 446.

3. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 31. Ст. 545.

4. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів : Закон України від 03.10.2017 № 2147-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2017. № 48. Ст. 436.

5. Про узагальнення практики застосування адміністративними судами першої інстанції глав 1-4 розділу III Кодексу адміністративного судочинства України під час розгляду та вирішення адміністративних справ: постанова Пленуму Вищого адміністративного суду України від 29.09.2016 р. № 14. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0014760-16>

6. Про деякі питання практики застосування адміністративними судами норм Кодексу адміністративного судочинства України та інших нормативно-

правових актів: лист Вищого адміністративного суду України від 25.07.2007 р. № 09.1-22/688. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v\\_688760-07](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v_688760-07)

7. Сорочко Є. О. Інститут оскарження в адміністративно-деліктному процесі України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Сорочко Євген Олександрович; ДНДІ МВС України. Київ, 2012. 20 с.

8. Адміністративне право України. Академічний курс : підруч. : у 2 т. / ред. колегія : В. Б. Авер'янов (голова). К.: Юридична думка, 2004. Т. 1. Загальна частина. 584 с.

9. Ухвала Касаційного адміністративного суду у справі № 816/731/16 (провадження - К/9901/9639/19) від 22 листопада 2019 року

10. Адміністративна юстиція України: проблеми теорії і практики. Настільна книга судді / за заг. ред. О. М. Пасенюка. К.: Істина, 2007. 608 с.

11. Шеренін Ю. Л. Процесуальні форми перегляду судових рішень адміністративними судами України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Шеренін Юрій Леонідович; Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.". О., 2012. 22 с.

12. Роженко Д.В. Касаційний розгляд адміністративної справи в порядку письмового провадження. *Вісник Вищої ради юстиції*. № 3 (15). 2013. Ст. 46-55.

## **Тема 8. Перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами. Відновлення втраченого судового провадження**

### **План**

1. Підстави перегляду судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами.

2. Порядок перегляду судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами.

3. Відкриття провадження за нововиявленими або виключними обставинами.



4. Судове рішення за наслідками провадження за нововиявленими або виключними обставинами.

5. Порядок відновлення втраченого судового провадження в адміністративній справі.

6. Розгляд заяви про відновлення втраченого судового провадження.

7. Рішення суду за наслідками розгляду заяви про відновлення втраченого судового провадження.

### ***Питання до теми***

1. Які підстави для перегляду судового рішення за нововиявленими обставинами передбачені КАС України?

2. Хто має право на подачу заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами?

3. Охарактеризуйте порядок і строк подання заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами.

4. Які вимоги висуваються до форми та змісту заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами?

5. Назвіть форми та порядок прийняття судового рішення за наслідками провадження за нововиявленими або виключними обставинами.

6. Хто має право звертатися до суду із заявою про відновлення втраченого судового провадження?

7. До якого суду подається заява про відновлення втраченого судового провадження?

8. Які вимоги висуваються до форми та змісту заяви про відновлення втраченого судового провадження?

9. Яке рішення приймає суд за наслідками розгляду заяви про відновлення втраченого судового провадження?

### ***Завдання***

**Задача 1.** Суддя Округного адміністративного суду міста Києва розглянув заяву Іванова А. про перегляд за нововиявленими обставинами рішення Округного адміністративного суду міста Києва у справі за позовом

Котова Р. до Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, про визнання протиправними дій та визнання незаконною постанови №111. Ухвалою суду залишено без руху заяву Іванова та встановлено заявнику 10-денний строк з дня отримання копії даної ухвали для усунення недоліків даної заяви шляхом подання до суду доказів застосування до Іванова оскаржуваної постанови №111 або доказів того, що Іванов є суб'єктом правовідносин, у яких буде застосовано цю постанову, а також їх копій для інших учасників справи. Заявником не надано доказів, які б доводили наявність у нього права на подання заяви про перегляд за нововиявленими обставинами рішення Окружного адміністративного суду міста Києва, а тому недоліки цієї заяви залишились не усуненими.

*Хто має право подавати заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами? Які вимоги висуваються до заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами? Що відбувається у разі їх недотримання? Чи може бути оскаржена ухвала про повернення заяви про перегляд рішення за нововиявленими обставинами? Куди та у який строк вона може бути оскаржена у даному випадку?*

**Задача 2.** До Донецького окружного адміністративного суду надійшла заява від Пенсійного фонду України в Донецькій області про заміну сторони виконавчого провадження у справі № 100/111/11 за позовом Управління Пенсійного фонду України в Донецькій області до ДП “Добробут” про стягнення заборгованості по відшкодуванню фактичних витрат на виплату та доставку пільгових пенсій у розмірі 1 000 000 грн. Відомості, наявні в програмному забезпеченні “Діловодство спеціалізованого суду” та Єдиному державному реєстрі судових рішень України, свідчать, що у провадженні Донецького окружного адміністративного суду перебувала адміністративна справа № 100/111/11. Постановою Донецького окружного адміністративного суду у 2014 році позовні вимоги були задоволені у повному обсязі. Внаслідок захоплення у 2014 році невідомими особами в камуфляжній формі двох

корпусів Донецького окружного адміністративного суду адміністративна справа № 100/111/11 була втрачена. Так, ухвалою було відкрито провадження з відновлення повністю втраченого судового провадження у справі.

*Чи можливо у такому випадку відкрити провадження з відновлення повністю втраченого судового провадження у справі? Яке судове рішення повинен винести суд про відновлення такого втраченого судового провадження? Чи може бути оскаржене це судове рішення? Якщо так, то у який строк?*

### **Список нормативно-правових актів та літератури:**

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-Х. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.

2. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 35-36. № 37. Ст. 446.

3. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 31. Ст. 545.

4. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів : Закон України від 03.10.2017 № 2147-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2017. № 48. Ст. 436.

5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення окремих положень адміністративного судочинства: Закон України від 17.11.2011 р. № 4054-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 27. Ст. 276.

6. Про узагальнення практики застосування адміністративними судами першої інстанції глав 1-4 розділу III Кодексу адміністративного судочинства України під час розгляду та вирішення адміністративних справ: постанова

Пленуму Вищого адміністративного суду України від 29.09.2016 р. № 14. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0014760-16>

7. Про деякі питання практики застосування адміністративними судами норм Кодексу адміністративного судочинства України та інших нормативно-правових актів: лист Вищого адміністративного суду України від 25.07.2007 р. № 09.1-22/688. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v\\_688760-07](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v_688760-07)

8. Перегляд судових рішень у зв'язку з нововиявленими обставинами в цивільному судочинстві: роз'ясн. Мін'юсту України від 12.09.2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0030323-12>

9. Узагальнення судової практики розгляду адміністративними судами заяв про перегляд судових рішень у зв'язку з нововиявленими обставинами. Вищий адміністративний суд України. URL: [http://www.vasu.gov.ua/sudovapraktika/uzagalnennya/uzagalnenna\\_novoviyavleni\\_obstavini/](http://www.vasu.gov.ua/sudovapraktika/uzagalnennya/uzagalnenna_novoviyavleni_obstavini/)

10. Перегляд судових рішень в адміністративному процесі: у 2 кн. : підручник / наук.-ред. колегія: Р. Кайдашев (голова), Є. Романенко (співголова), О. Акімов, С. Гербеда (заступник голови), М. Гончаренко (заступник голови), В. Гурковський, О. Непомнящий, В. Силкін, Р. Сиротенко, І. Чаплай (відповідальний секретар, координатор проекту). Київ: ДП “Вид. дім “Персонал”, 2017. Кн. 1. 304 с.

11. Дейнега Н. Порядок відновлення втраченого судового провадження в адміністративній справі / Н. Дейнега // Юрист і Закон. 2012. № 5. С. 144.

12. Шеренін Ю. Л. Процесуальні форми перегляду судових рішень адміністративними судами України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Шеренін Юрій Леонідович; Нац. ун-т “Одес. юрид. акад.”. О., 2012. 22 с.

Навчальне видання

**ЗАВДАННЯ  
ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ  
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ  
«АДМІНІСТРАТИВНЕ СУДОЧИНСТВО»**

Укладачі: НАСТЮК Василь Якович

СОЛНЦЕВА Христина Володимирівна

ШОВКОПЛЯС Олександра Володимирівна

Відповідальний за випуск

Шевченко І. О.